

vyhotovení zákona vyhlášením se liší tím, že president podle německé ústavy má pouze alternativu zákon předložit lidu nebo vyhlásiti resp. nevyhlásiti. Naproti tomu sněm má vždy moc návrh přijmouti nebo zamítnouti a při tom stanoviti přesný obsah zákona v každém případě samostatně nebo alternativně. Lid pak má pouze moc návrh -- za to však definitivně -- přijmouti nebo zamítnouti. Není tedy právního rozdílu mezi usnesením sněmu a rozhodováním lidu. Obojí jest usnesením zákonodárným. Avšak jest tu rozdělení funkcí ve smyslu Labandově -- což přehlízí Triepel -- na zákonodárné usnesení a na stanovení obsahu zákona. Lidu, pokud nevykoná zákonodárnou iniciativu, nepřisluší nikdy stanovení obsahu zákona, nýbrž jen zákonodárné usnesení. Sněm naproti tomu je zcela volný ve stanovení obsahu zákona.

## Z P R Ā V Y.

Druhý právnícký sjezd. Prof. Weyr napsal o něm do *«Lidových Novin»* (16. listopadu 1924). Z celého článku je patrna obava pisatele -- zsvěceného jistě podrobně do přípravných prací sjezdových --, že účast našeho právnictva na sjezdu nebude úměrná jeho významu. *«Nedovedu si představit,«* píše, *«větší ostudy a blamáže našeho domácího právnictva, než by byla ta, která by vznikla nedostatečnou účastí jeho na sjezdu, který má po prvé sjednotiti veškeré právníky k odborným poradám o vlastním právním řádě.»* Nezdá se, že by obavy tyto měly podkladu, poněvadž nechce se prostě věřiti, že by tak inteligentní vrstva národa, jako jsou právníci, nepochopila významu tohoto velkolepého podniku. Vždyť tu nejde jen o vědecký sjezd jako při sjezdech odborníků jiných věd, nýbrž o věc svrchované důležitosti praktické pro celý život národní a státní. Neboť na sjezdě budou řešeny velmi naléhavé otázky legislativní a sjezdové porady mají býti směrnici pro zákonodárce republiky. A je-li demokracie diskussi, pak nelze tím rozuměti ani diskussi několika ministerských úředníků a odborníků, kteří na určité zákonné osnově pracují, ani diskussi politiků z povolání, kteří se zajímají zpravidla výhradně o stranicko-politické stránky věci, nýbrž přede vším ostatním diskussi oné vrstvy národa, která má odborné znalosti a zkušenosti ve všech odborech aplikace práva a dovede o předložené otázce legislativní uvažovati věcně, sine ira et studio, sc. politického, stavovského atd.

Bylo by smutným zjevem nejen pro tuto vrstvu, nýbrž pro celý národ, kdyby právnictvo československé nepochopilo svůj úkol při první velké příležitosti k této diskussi. Jde o zkoušku celého stavu, ale tím i celého národa, je-li k takové diskussi zralý. A zkušebním kamenem nebude jen úroveň prací, referátů a debat sjezdových, ale i účast a zájem právnictva o sjezd a jeho otázky.

*Za těchto okolností zdá se, že všechny jiné ohledy — snad místní (sjezd koná se v Brně!) nebo osobní, — ustoupí do pozadí a že dnešní naše právníctvo ukáže svoji pohotovost a úroveň nejen vzhledem k svým předchůdcům (skvělý právnícký sjezd v roce 1904), ale i k zvýšeným požadavkům dnešní doby a našeho samostatného státního života.\*)* —n—

**Je mnoho kontroly.** Z denních listů je známo, že vláda vypracovala nový návrh zákona o Nejvyšším správním soudeč. Kdyby se měl provést tak, jak byl vypracován, bylo by asi zbytečně říkati nadále Nejvyšší správní soud a stačilo by prostě se omezit na pouhý správní soud. Zdá se, že někde nesetkala se s náležitým pochopením a s náležitým uznáním dosavadní činnosti tohoto nejvyššího tribunálu správního, v němž je svrchovanému národu, jakožto vládci republiky, zaručena ochrana před případnými přehmaty státní administrativy.

Přehlédneme-li jen stručně dosavadní činnost nejvyššího správního soudu od převratu, musíme uznat, že za těchto šest let vykonal nejvyšší správní soud u nás více práce, než bývalý správní soudní dvůr ve Vídni za dobu mnohem delší. Československé úřady se mu totiž o toto větší množství práce náležitě postaraly. Když správní soudní dvůr ve Vídni zrušil některému ministerstvu jeho rozhodnutí, pokládal to příslušný odborový přednosta zpravidla za svou osobní ostudu a ihned vydal poukaz podřízeným úřadům, aby napříště v podobné věci postupovaly vždy jen podle rozhodnutí správního soudu a všichni podřízení úředníci mu za zachování této zásady odpovídali.

U nás je tomu trochu jinak. Už v prvních letech po převratu se ve sbírce nálezů nejvyššího správního soudu až příliš často vyskytla úvodní věta asi tohoto znění: »Jak už nejvyšší správní soud v nálezu ze dne ... rozhodl ...«. Úřady zkrátka nebraly kontrolní funkci nejvyššího správního soudu příliš vážně, velmi často si rozhodovaly po svém bez ohledu na nejvyšší správní soud. Z osnovy nyní vypracované se zdá vyplývat, že československá administrativa chce nejvyššímu správnímu soudu usnadnit práci, avšak nikoli tím způsobem, který bychom očekávali; že totiž by se hodlala na příště více, než dosud, řídit jeho nálezy, nýbrž že prostě hledá všechny jen poněkud schůdné cesty, aby se vyhnula jeho oprávněné kontrole. Podle osnovy vylučuje se (mezi jiným) kompetence nejvyššího správního soudu, jde-li o rozhodnutí nebo opatření vlády. Není prý to totiž správní úřad. Je ovšem otázkou, co jest pokládati za rozhodnutí nebo opatření vlády. Může se stát, že vláda nedostane nějakou důležitou zásadu do zákona; pak jí prostě vtělí do vládního nařízení, prohlásí je za opatření vlády — a věc bude vyřízena. Vláda se tím dostane z nepříjemné situace, že musila dosud často vyslechnout levity pánů od nejvyššího správního soudu.

Není ani nutno zabývat se podrobnostmi a jen z této ukázky je zřejmo, oč jde. Důvodová zpráva moudře podotýká, že je nutno omezit působnost nejvyššího správního soudu »dle skutečné potřeby«. Podle jaké skutečné potřeby? Rozumí se přece samo sebou, že podle vládní potřeby!

**Přednáška o obchodní politice.** V cyklu národohospodářských přednášek Masarykovy akademie práce pronesl 30. října významnou řeč bý. ministr dr. Schuster o naší obchodní politice. V podstatě pravil:

Československo je stát průmyslový, průmysl je základem našeho národního hospodářství, blahobytu i samé existence státní. Hlavním úkolem Československa je tudíž zaměstnati plně tento veliký průmysl a dáti mu prosperitu; to se může pro malý odbyt domácí (jen  $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$  naší výrobní kapacity) státi jen velkým vývozem. Je proto prvním úkolem

\*) Pozn. red. Přihlášky přijímá adv. dr. Krippner, Brno, Starobrněnská 19.

státu, aby v zájmu své existence vývozní podnikavost průmyslu podporoval svou obchodní politikou. Ve vývozu je nutno nejprve usilovati o export tovarů, poněvadž tento je národohospodářsky nejcennější; je pak právě nepříznivým zjevem, že v r. 1923 vývoz tovarů činí procentuálně nižší sumu než v r. 1921; do popředí se r. 1923 dostává vývoz uhlí, dříví a cukru, tedy surovin a produktů zemědělského průmyslu. Stát může dnes vývoz neúčinněji podporovati obchodními smlouvami a bylo by proto hříchem jinde nemožným, kdyby parlament z důvodů stranických práci tuto mařil. Jako stát exportní máme životní zájem na tom, aby po celém světě vládla zásada volného obchodu; zdá se, že dnes vývoj světové obchodní politiky se orientuje tímto směrem, což dlužno jen vítati. Volnost mezinárodního obchodu se nejvíce podporuje užíváním klausule nejvyšších výhod v obchodních smlouvách a je proto správné, že náš stát hned od počátku vzal klausuli nejvyšších výhod za princip své obchodní politiky. Evropa by zahynula, kdyby pokračovala v přehnaném ochrannářství v době, kdy jeden stát je hospodářsky odkázán na druhý a kdy hospodářský prospěch jedné země je podmíněn prospěchem jiných. Heslo soběstačnosti je dnes absurdní, vede jen ku tvoreni nezdravé industrie a k snižování životní míry obyvательства. Jest litovati, že dva význačné státy a sice Unie svým přemrštěným ochrannářstvím a Francie svým opuštěním principu nejvyšších výhod brzdí cestu k volnému obchodu. Náš celní tarif není dosti soustavný; smluvní cestou bude snižen tak, že bude poskytovat jen mírnou a přiměřenou ochranu. Zvláštním úkolem našeho státu musí býti vytvoření velkého hospodářského teritoria ve Střední Evropě, kde by náš průmysl, do zemí středoevropských (nástupnických států) hlavně vyvážející měl své zabezpečené odbytiště. Nebyly bohužel využity čl. 222 smlouvy St. Germainské a čl. 205 smlouvy Trianonské, které umožňovaly zvláštní preferenční režim mezi ČSR, Rakouskem a Maďarskem. Ku vytyčenému cíli nedojdeme pro politické a hospodářské překážky cestou celní unie středoevropské, zbývá nám tedy hlavně cesta smluvní. První krok k tomu bude smlouva čsl.-rakouská. St. Režný.

**Národ, stát a národnostní menšina.** O tomto tematě dotýkajícím se problémů mnoho sice již diskutovaných, ale stále dosud nedosti vyjasněných přednášel dne 11. listopadu 1924 ve Filosofické jednotě v Brně prof. Jaroslav K a l l a b. Dovodiv v úvodě aktualitu otázky národnosti v politice vnitrostátní a mezinárodní, uvažoval o pojmu národa. Zamítuv definici anthropologickou, filologickou i právníckou, definoval národ jako j e d n o t u v e z p ů s o b u m ý s l e n í, c í t ě n í a c h t ě n í, národnost pak jako vlastnost jednotlivcovu činící jej podílíkem v této jednotě. Jsou období a epochy, které neznají národnostního vědomí, tak antika a středověk. Jsou oblasti, kde národnostní otázka nevyvinula a nevyhrotila se tak, jako v oblastech našich, poněvadž tam vznikly dříve státy než národy. Tak na západě Evropy a ve světě anglosaském. Odtud mají jiný pojem národa tam a zde, ve střední a jižní Evropě, kde se nekrýje národ se souborem státních příslušníků. Odtud osvicenský pojem národa a heslo sebeurčení národů tak, jak ho chápala Velká revoluce francouzská. Mírové smlouvy vidouce nutnost přidělití národu státní území obývané příslušníky jiného národa zabezpečily mezinárodně práva menšin. Práva menšin jsou však vždy právy individuálními, právy jednotlivců na národnost, nikoliv právem celé menšiny jako kolektiva na samostatný státní život.

Po přednášce rozvinula se čilá debata, která týkala se hlavně definice pojmu národ a byla zajímavá mimo jiné tím, že se jí účastnili jednak filosofové (prof. Bláha, prof. Haškovec, prof. Rostohar, doc. Tvrďý, PhC. Hanák) jednak právníci (prof. Krejčí, dr. Neubauer, dr. Růžička).

Vůbec lze pozorovati, že brněnská Filosofická jednota nezůstává spolkem odborně-vědeckým, nýbrž že dovede — jak právě filosofická společnost má — přilákat a k debatám sjednotiti příslušníky oborů, jichž se dané filosofické téma dotýká; tak zejména při tematech rázu sociologického a politického spolupůsobí v jejich schůzích hojně právníci. Je to zjev velmi potěšitelný jako reakce proti úplné specialisaci a

isolaci jednotlivých oborů vědních, které k sobě mají mnohdy velmi blízko a které by si svůj vzájemný poměr měly ujasnití přímou diskusí, třeba že jsou tradovány na různých fakultách univerzitních. —n—

**Výzkum slovenských pramenů v Římě** pro dějiny církevní započal se letos. Dosud totiž byly studovány pouze prameny české pro vydání sbírky »Monumenta Vaticana«. Po převratu je nyní jisto, že musí býti doplněn také výzkum pro Slovensko, abychom si mohli utvořití správnou představu o poměru našich zemí k církvi. Skutečně, jak v článku »Slovakische Forschungen« v Prager Presse (12. VIII. 24.) ukázala dr. M. Opočenská, která byla pověřena tímto studiem v římském československém historickém ústavě, již první studie ukázaly důležitost těchto badání a zároveň také i nedostatečnost vydání maďarských. Bylo by si jen přáti, aby se ve studiu rychle pokračovalo, abychom se záhy dočkali jasného obrazu na církvi dějiny slovenské. Ca.

**Několik poznámek k nedostatku právníckého dorostu ve finanční službě státní.** V 9. čísle minulého ročníku uveřejnil p. min. rada Fux úvahu o poměrech, nastalých vyhýbáním se českého právníckého dorostu službě státní a finanční zvláště a dotknul se následků, které toho v budoucnosti pro celý stát může mítí. Celkem vzato uvedené skutečnosti odpovídají pravdě, a kdo aspoň poněkud nahlédl do poměrů ve finanční službě státní, bude s nimi jistě souhlasiti. Chci jen dotknouti se některých tvrzení, s nimiž nesouhlasím úplně a kromě toho upozorniti na některé okolnosti, které autorem zmíněného článku byly opomenuty, avšak mají značný vliv na rozhodování mladých právníků před vstupem do státní, resp. finanční služby. Ovšem na rozdíl od autora chci všimati si více poměrů na Slovensku, kde tato otázka jistě je palčivější než v zemích českých. Neboť je-li v historických zemích nedostatek právníků, jest na Slovensku v tomto ohledu stav přímo kritický. A všechna opatření svépomocná, ku kterým finanční správa na Slovensku sáhla, minula se dosud účinkem. Nic nepomáhají stipendia pro posluchače III. a IV. ročníku právnických fakult Kč 4000 — příp. Kč 8000.— s podmínkou, že se po dostudování zaváže 5—6 let sloužití ve finanční správě na Slovensku. Zůstávají většinou nepoužita. Rovněž dosti lákavá nabídka hotovým právníkům Kč 4000.— jakési odměny za to, že se zavází sloužití aspoň 5 let ve finanční službě na Slovensku. Povolování studií vlastním úředníkům může mítí výsledek až za nějaký čas, po jejich dostudování. Jaké jsou vlastně příčiny těchto těžkostí finanční správy? Špatnému hmotnému postavení bych ani tak neřekl viny, poněvadž to platí o všech státních úřednících, ohledně požitků platí stejný zákon pro všechny. A přece je celá řada resortů, kde právníckého dorostu je jakž takž dostatek, příp. systemisovaný stav úplně jest obsazen. Myslím, že jedním z důvodů jest špatné vysvědčení, které dávají finanční správě její vlastní zaměstnanci. Jest divné a zdá se nepochopitelnou skutečnost, že stále a stále se mluví a píše o mimořádném zatížení finančních úřadů a o mimořádných požadavcích, které v důsledku toho kladou se na finanční úředníky, ale nikde dosud nebylo proneseno mínění, že mimořádná výkonnost vyžaduje zvýšené odměny. Neboť je-li nutno napnouti síly nad normál výkonnosti, požadované ve státní službě a nutnost tato všeobecně se uznává, jest třeba též odměny mimo normální služební požitky. Dosud bohužel vždy mluvilo se jednak o povinnostech větších, odměně za ně však nikoli. Toho měl by si býti vědom v první řadě stát jako zaměstnavatel. Neboť je-li na jedné straně strážcem sociálních práv hospodářsky slabých vrstev, a to strážcem přísným, měl by sám vůči svým zaměstnancům předcházeti dobrým příkladem. Nežádají jeho úředníci tak skvělých odměn, jaké dávají soukromí zaměstnavatelé svým úředníkům, ale co požadují, je dobrá vůle pomoci alespoň v mezích možnosti. Nechci pronášeti žádný kategorický soud, ale podle všeobecně dnes rozšířeného mínění tohoto smyslu se nedostává u finanční správy. Mezitím co mnohé resorty, o nichž se mluví, že pracují za normálních podmínek a tedy jistě nejsou prací přetíženy, na mimořádných výpomocích, vánočních remuneračních

a jiných nejrůznějších odměnách a propočítáních, kterými dotyčný resort aspoň částečně může svým úředníkům vypomoci, nikterak nešetří, finanční správa přímo škrtí každým halířem. Co je přirozenějšího, než že mladí lidé do takové služby neradi vstupují. Neboť slyšeti z oficiálních míst o mimořádném zatížení prací a nutnosti zvýšené výkonnosti z míst pak sice neoficiálních, ale přes to věrohodných, málo lichotivé názory o finanční službě, jest jistě velmi nepůsobivou reklamou. A každý, jen poněkud obezřetný, se napřed informuje. Dle mého zdání by se případně i zvýšené náklady, které by nedělaly žádné horentní sumy, státu mnohonásobně vyplatily. Co ztrácí stát pozdním předpisováním daní a poplatků, co ztratil pozdním předpisem na dávce z majetku, jak trpí tímto těž poplatníci, kterým mimo toho vznikají nejrůznější těžkosti pozdním vybavováním podání a apelací, mohlo by se čítati ne na milionové, nýbrž na desetimilionové obnosy. V rozpočtu se sice nějaká suma zdánlivě ušetří, aby se na druhé straně v několika násobné výši ztratila. Ať se odstraní mínění, které dnes všeobecně po této stránce o finanční službě panuje a budeme na nejlepší cestě zbaviti se nedostatku právníckého dorostu. Nepomohou žádné konkursy, stipendia a lamentace. Může se sice v budoucnosti stát, že bude nadbytek právníků, ale půjde-li finanční správa dosavadními cestami v personální politice, bude jistě nejposlednější resort, který si je opatří. »Jak jest situace dnes, přichází až nejposlednější v úvahu. Napřed zkusím štěstí jinde, nepochodím-li, půjdu k financím, tam mne vezmou jistě.« A i v tomto případě, nezjedná-li nápravu, bude pracovat s personálem nespokojeným a znechuceným. Rozdíl mezi prací úřednictva, zvláště vedoucího, spokojeného a pracujícího s chutí a úřednictva znechuceného, jest jistě nepopíratelný. Toto chtěl jsem připojiti ku zmíněnému článku poněvadž uvedené pokládám za jednu z příčin, proč se mladí právníci finanční službě vyhýbají. Práce se tak nebojí, tato výtka dnes již tolik neplatí, jako před několika léty. Práce sama přes nesnadnost a namáhavost jest zajímavá.

Rovněž s názorem o nedostatku idealismu u dnešní mládeže možno polemizovat, poněvadž tato vlastnost jest silně relativní. Dnešní dorost jest výrazem doby. Ty generace starší, o nichž se autor zmiňuje, by dnes byly sotva ideálnější založeny, než je generace dnešní. Odvážil bych se tvrditi, že idealismu je i dnes u mládeže dosti, ovšem je částečně tlumen palčivostí otázek sociálních a nejistotou doby, která dnes vždy ještě je.

Doufám však pevně, že jako se překonaly větší obtíže počátků naší státní samostatnosti, tak se překonají i tyto zůstatky bouřlivých prvních dnů. Přičinit se však musí všichni, nestačí pouhé stěžování si na dorost. Mladých lidí, odhodlaných věrně a poctivě sloužiti republice a vykonávat její funkce i v odvětvích nejtěžších a nejnamáhavějších, jest dosti. Čtější jí opatrovat unum necessarium — peníze. Chuť k tomu též mají, jen se jim nesmí brát.

Slavický, Bratislava.

**Zmenšení konsumu v Evropě.** »Schweizerische Bankvereinigung« uveřejňuje ve svém finančním a obchodním věstníku velice zajímavé údaje o světové spotřebě olova, mědi, zinku a oceli. Dávají však nahlednouti i do jiných oborů, což lze posouditi dle následujících tabulek: (Čísla označují spotřebu v 10.000 tunách.)

	1913	1921	1922	1923
Evropa . . . . .	725,6	338,1	492,2	480,0
Asie . . . . .	25,4	50,3	60,8	70,0
Afrika . . . . .	6,2	4,0	5,0	5,0
Amerika . . . . .	434,5	428,1	498,7	570,0
Oceánské souostroví . . . . .	9,6	9,8	10,0	12,0
	1201,3	830,3	1066,7	1137,0
Na Evropu připadá %: . . . . .	(60,4)	(40,7)	(46,1)	(42,2)

## M ě ě d :

	1913	1921	1922	1923
Evropa . . . . .	644,2	283,5	349,3	412,0
Asie . . . . .	41,7	86,0	95,1	100,0
Afrika . . . . .	7,2	7,0	8,0	10,0
Amerika . . . . .	344,9	223,5	527,6	640,0
Oceánské souostroví . . . . .	14,0	8,8	6,0	8,0
	1052,0	603,8	986,0	1170,0
Na Evropu připadá %: . . . . .	(61,2)	(46,9)	(35,6)	(35,2)

## Z i n e k :

	1913	1921	1922	1923
Evropa . . . . .	606,6	231,6	360,6	460,0
Asie . . . . .	16,3	28,2	51,7	60,0
Afrika . . . . .	0,6	1,0	1,5	2,0
Amerika . . . . .	283,1	186,7	345,1	400,0
Oceánské souostroví . . . . .	4,4	5,1	5,0	5,0
	1001,0	452,6	763,9	927,0
Na Evropu připadá %: . . . . .	(69,6)	(51,1)	(47,2)	(49,6)

## O c e l :

	1913	1921	1922	1923
Evropa . . . . .	70,1	36,5	51,4	52,0
Asie . . . . .	8,7	8,0	8,5	8,0
Afrika . . . . .	0,5	0,5	0,5	0,5
Amerika . . . . .	48,4	36,4	68,4	70,0
Oceánské souostroví . . . . .	1,4	1,2	1,0	1,5
	1129,1	82,6	129,8	132,0
Na Evropu připadá %: . . . . .	(54,3)	(44,1)	(39,6)	(39,4)

Ačkoli spotřeba v Americe proti době předválečné značně stoupla, v Evropě zaznamenává doba poválečná značné minus. Rovněž překvápne spotřební plus v Asii — znamená to vzrůstající průmyslové důležitosti Východu.

M. Jirásek.

## LITERATURA.

Der politische Nachlass des Grafen Eduard Taaffe. Herausgegeben von Dr. A. Skedl. Nákl. Rikola, Vídeň, 1921, str. 767. — Taaffeova korespondence jest výborným příspěvkem pro politické dějiny rakouské v letech šedesátých až devadesátých. I tam, kde jde o věci již odjinud známé, osvětluje velmi dobře pozadí jednotlivých událostí, ukazuje velmi dobře celkové ovzduší a charakterisuje velmi pěkně přední osoby té doby. Pro nás jest zvláště zajímavá, poněvadž Taaffeova politická dráha hned od počátku byla spjata s Čechami; proto také nejvíce dopisů a nejzajímavějších se týká právě českých poměrů. Jsou tu otištěny nejen dopisy došlé Taaffeovi a koncepty jeho dopisů, nýbrž i mnoho dopisů cizích, jež mu byly odevzdány. Pro nás nejzajímavější jsou dopisy týkající se stálých pokusů o česko-německé vyrovnání, zejména vyrovnávacího zemského sněmu z r. 1890, a dopisy a akty o výstavě r. 1891, velmi charakteristické pro rakouský režim. Kromě toho jest tu i řada zajímavých roztroušených dopisů na př. Klauzyho, Riegra, Jindř. i Rich. Clama-Martinice, Jiřího Lobkovice a mn. j. Vydání pozůstalosti jest krásné zevnější úpravou a zejména uspořádáním. Dopisy jsou přehledně roztríděny, a opatřeny četnými poznámkami, které jednak uvádějí literaturu, jednak i vykládají události souvisící, takže se kniha za pramen hodí výborně.

J. B.